

Statusgjennomgang oppfølging av klimaforliket

Status pr. 16. november 2010

PUNKT I FORLIKET	MERKNAD/STATUS	Ansvarlig departement
1. Overordnede prinsipper		
1.1 <i>Forurensere betaler</i> Partene er enige om at det er et viktig prinsipp for klimapolitikken at forurensere betaler.	Det er et viktig prinsipp for klimapolitikken at forurensere betaler	Miljøverndepartementet
1.2 <i>Virkemiddelbruk</i> Partene er enige om at klimapolitikken må innrettes slik at den gir størst mulig utslippsreduksjon for innsatsen. Partene er enige om at klimapolitikken må innrettes slik at den gir betydelige utslippsreduksjoner både i Norge og i utlandet. Partene er enige om at generelle virkemidler er sentrale i den nasjonale klimapolitikken. Sektorovergripende økonomiske virkemidler legger grunnlag for desentraliserte, kostnadseffektive og informerte tiltak, der forurensere betaler. Etter at Norge har sluttet seg til det europeiske kvotesystemet, vil om lag 70 prosent av de nasjonale utslippene være underlagt kvoteplikt eller CO ₂ -avgift. På områder som er underlagt generelle virkemidler er partene enige om at man som hovedregel skal unngå ytterligere regulering. Samtidig er partene enige om at muligheten til å benytte andre virkemidler i tillegg til kvoter og avgifter videreføres, også i disse sektorene. Partene er enige om at tiltak som er kostnadseffektive i lys	Prinsippene om virkemiddelbruk som skissert i klimaforliket legges til grunn i virkemiddelutformingene.	Miljøverndepartementet

<p>av en forventet stigende karbonpris over investeringenes levetid, og som ikke nødvendigvis utløses av dagens virkemiddelbruk, spesielt bør vurderes. I denne sammenheng skal tiltak som bidrar til teknologiutvikling bli særlig vurdert. Partene er videre enige om at særskilte tiltak kan bli vurdert for å mobilisere befolkningen til tidligere omstilling til forbruksmønstre som gir lave utslipp, enn det som en forventet stigende karbonpris vil utløse alene. Partene har merket seg at den britiske Stern-rapporten har kommet til at store utslippsreduksjoner kan gjennomføres uten at dette får spesielt store konsekvenser for den totale økonomien. Partene vil understreke at det blir billigere å gjennomføre store utslippsreduksjoner dersom man starter tidlig. Det er også viktig å bruke ressurser på teknologiutvikling som muliggjør store reduksjoner frem i tid.</p>		
<p>1.3 <i>Informasjon</i> Partene er enige om at arbeidet med klimainformasjon må trappes vesentlig opp. Arbeidet må ha som mål å formidle god og saklig informasjon om hvordan virksomheter og privatpersoner kan redusere egne utslipp av klimagasser, og hvilke støtteordninger som er tilgjengelig.</p>	<p>Regjeringens informasjonssatsing Klimaløftet når bredt ut og opprettholder innsatsen i forhold til klimakunnskap i skolen og jobber med å utvikle nye informasjonstiltak. Budsjett 2010: 7 millioner. Budsjett 2011: 8.750.000,-</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>
<p>2. Mål</p>		
<p>2.1 <i>Skjerpede klimamål</i> Norge har som det eneste landet i verden erklært et forpliktende mål om karbonnøytralitet slik at Norge skal sørge for globale utslippsreduksjoner som motsvarer våre</p>	<p>Statens kjøpsprogram og undertildelingen i EUs kvotesystem vil sørge for at vi overoppfyller Kyotoprotokollen med 10 prosentpoeng.</p>	<p>Miljøverndepartementet, Finansdepartementet (kjøpsprogrammet)</p>

<p>utslipp av klimagasser senest i 2050.</p> <p>Som en del av en global og ambisiøs klimaavtale der også andre industriland tar på seg store forpliktelser, er partene enige om at Norge skal ha et forpliktende mål om karbonnøytralitet senest i 2030. Det innebærer at Norge skal sørge for utslippsreduksjoner tilsvarende norske utslipp i 2030.</p> <p>Partene er enige om at tidlige tiltak har langt større effekt enn senere tiltak for å forhindre temperaturøkning. Partene mener derfor det er viktig å få oppslutning om en rask iverksetting av klimatiltak.</p> <p>Som del av gjennomføringen av våre forpliktelser etter Kyoto-avtalen vil Norge finansiere utslippsreduserende tiltak i andre land, i hovedsak i utviklingsland. Partene er enige om at vi vil overoppfylle vår utslippsforpliktelse i Kyoto-forpliktelsen med 10 prosentpoeng. Dette er midler som i sin helhet går til utslippsreduserende tiltak i andre land, i hovedsak i utviklingsland. Basert på dagens kvotepriser representerer dette en satsing på om lag 5 mrd. kroner over Kyoto-perioden. I tillegg bevilges det over bistandsbudsjettet for 2008 midler til klimatiltak i utviklingsland innenfor områder som ikke er inkludert i Kyoto-avtalen. Med dagens kvotepriser og bevilgningsnivå for 2008 vil dette totalt utgjøre 7-8 mrd kroner over Kyoto-perioden.</p> <p>Det er et mål å stimulere andre land til å sette seg høye</p>	<p>Det er i Norges femte nasjonalrapport til FN redegjort for hvordan Kyoto-protokollen skal oppfylles.</p> <p>Når det gjelder målet om karbonnøytralitet, vil dette oppfylles så lenge det settes av nok midler til utslippsreduksjoner i andre land</p>	
---	---	--

<p>klimamål. Partene er enige om at Norge skal være en pådriver i arbeidet for en ny og mer ambisiøs internasjonal klimaavtale, med utgangspunkt i målet om at den globale temperaturøkningen skal holdes under 2 grader C sammenlignet med førindustrielt nivå. De rike landene må ta en vesentlig høyere andel av utslippsreduksjonene, fordi veien ut av fattigdom for utviklingslandene forutsetter økt bruk av energi. Norges troverdighet som pådriver er avhengig av at vi reduserer egne utslipp, bidrar til utvikling av teknologi og bidrar til å vise at det er mulig å frikoble økonomisk vekst med vekst i klimagassutslippene. Norge må sammen med andre rike land ta en lederrolle i arbeidet med å utvikle et godt, klimavennlig samfunn.</p>		
<p>2.2 <i>Reduserte utslipp i Norge</i> Basert på SFTs tiltaksanalyse, de sektorvise klimahandlingsplanene, samt eksisterende virkemiddelbruk, anslo Regjeringen i klimameldingen at det var realistisk å ha et mål om å redusere utslippene i Norge med 13 - 16 mill. tonn CO₂ ekvivalenter ift referansebanen slik den er presentert i nasjonalbudsjettet for 2007, når skog er inkludert. Avtalen innebærer en sterkere satsing på flere områder, blant annet på fornybar energi, på forskning og teknologiutvikling, og tiltak for å redusere utslippene fra transportsektoren. Partene mener at det ikke er mulig på sikkert grunnlag å anslå effekten av disse tiltakene i 2020. Partene vil blant annet peke på at det er usikkert når, hvor sterkt og i hvilken sektor økt innsats på forskning og</p>	<p>Klimakur 2020 leverte sin rapport midt i februar 2010. Stortingsmelding med vurdering av klimapolitikk og eventuelle nye virkemidler kommer høst 2011.</p> <p>I forbindelse med Norges siste rapportering til FN under Klimakonvensjonen i 2009 ble det på usikkert grunnlag anslått at gjennomførte tiltak siden 1990 bidrar til å redusere utslippene av klimagasser med i størrelsesorden 11–14 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i 2010 og 13–17 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i 2020 sammenliknet med et forløp uten disse tiltakene.</p> <p>I Nasjonalbudsjettet 2007, som er</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>

<p>teknologiutvikling vil gi resultater i form av reduserte utslipp. Målet som partene er enige om baseres også på en forventning om utvikling av teknologi som i dag ikke er kjent.</p> <p>Basert på en skjønnsmessig vurdering mener partene at de nye tiltakene gjør det realistisk å anta ytterligere utslippsreduksjoner i Norge. Partene mener derfor at intervallet fra Regjeringens klimamelding kan utvides til 15 - 17 mill. tonn CO₂ ekvivalenter ift referansebanen slik den er presentert i nasjonalbudsjettet for 2007, når skog er inkludert. Dette innebærer i tilfelle at om lag to tredjedeler av Norges totale utslippsreduksjoner tas nasjonalt.</p> <p>Grunnet den store usikkerheten har partene ikke funnet grunnlag for å fordele disse reduksjonene på sektorer. Partene legger til grunn at en ny internasjonal klimaavtale nødvendiggjør en revisjon av nasjonale mål og virkemidler og en ny vurdering av hvordan Norges samlede innsats bør innrettes for å bidra best mulig til å redusere de globale utslippene av klimagasser.</p>	<p>referansebanen i klimaforliket, ble utslippene i 2020 anslått til 59,2 mill. tonn CO₂-ekvivalenter. I Nasjonalbudsjettet 2011 anslås utslippene i 2020 til 57,5 mill. tonn CO₂-ekvivalenter, dvs. en reduksjon på 1,7 mill. tonn. Nedjusteringen skyldes i sin helhet lavere forventet utslipp i fastlandsøkonomien og henger bl.a. sammen med endret virkemiddelbruk.</p> <p>De siste årene har for eksempel engangsavgiften blitt lagt om slik at biler med lite CO₂-utslipp har fått lavere avgift, mens biler med større utslipp har fått forhøyet avgift. Se også punkt 6.10. Videre har kvotesystemet bidratt til lavere utslipp fra industrien, mens belønningsordningen for kollektivtransporten har blitt styrket utover det som ble avtalt i klimaforliket.</p>	
<p>2.3 <i>Internasjonale møter fram mot Partsmøtet i 2009</i></p> <p>Partene er enige om at Norge skal signalisere at vi er villige til å påta oss deler av ansvaret for å arrangere og/eller bekoste nødvendige internasjonale møter, for å sikre framdriften i forhandlingene frem til Partsmøtet i København i 2009.</p>	<p>Norge finansierte møte i Ghana i august 2008.</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>
<p>2.4 <i>Lavutslippssamfunn</i></p> <p>Partene er enige om at det er et langsiktig mål at Norge skal</p>	<p>Klimakur 2020 leverte sin rapport i februar 2010. Stortingsmelding med vurdering av klimapolitikk og eventuelle nye virkemidler</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>

<p>bli et lavutslippssamfunn. Lavutslippsutvalgets helhetsløsning og lavutslippsbane som er presentert i NOU 2006:18 "Et klimavennlig Norge" er ett av bidragene til utformingen av norsk klimapolitikk.</p>	<p>kommer i 2011. Klimakur har fokusert på utslippsreduksjoner i 2020, men også viet oppmerksomhet til virkemidler og tiltak som har større virkning på lengre sikt.</p>	
<p>2.5 <i>Uavhengige faglige vurderinger</i> Partene er enige om at det løpende skal innhentes uavhengige faglige vurderinger av klimapolitikken fra institusjoner og/eller personer med bred erfaring og kunnskap i utforming og gjennomføring av klimapolitikk. Dette skal sees i sammenheng med rapporteringen/klimagassbudsjettet som er omtalt i avtalens punkt 2.6</p>	<p>I 2010 har fire internasjonale ekspertteam fra OECD, det internasjonale energibyrådet (IEA) og FNs Klimakonvensjon (UNFCCC) gått gjennom klimapolitikken. Anbefalingene fra de internasjonale ekspertgruppene vil bli sammenstilt i en egen rapport når rapportene deres foreligger.</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>
<p>2.6 <i>Rapportering/klimagassbudsjett</i> I forbindelse med oppfølgingen av bærekraftstrategien, og i de ordinære budsjettframlegg, skal det legges fram en rapportering/klimagassbudsjett som vurderer konsekvensene for klimagassutslipp og som rapporterer om utslippsutviklingen og gjennomføringen av klimapolitikken.</p>	<p>I MDs budsjettproposisjon for 2011 ble det lagt fram en rapportering/klimagassbudsjett som vurderer konsekvensene for klimagassutslipp. Et prøveprosjekt for slik rapportering ble gjennomført i budsjettet for 2009 og er videreutviklet. Klimagassbudsjett og ordningen med klimavurdering i budsjettprosessen vil bli videreutviklet fram mot 2012-budsjettet.</p> <p>Regjeringa har også fra 2010 innført en klimavurdering av alle større satsninger i budsjettprosessen der det er relevant. Dette innebærer at ansvarlig departement for ulike satsningsforslag leverer til</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>

	Miljøverndepartementet en vurdering av effekter for klimagassutslipp. Dette gir vesentlig tilleggsinformasjon om klimaeffektene av satsningene og vil styrke budsjettmaterialet.	
3. Økt internasjonal innsats		
<p>3.1 <i>Regnskog (Klima og skogsatsningen)</i></p> <p>Partene er enige om at Norge skal være en aktiv aktør for å sikre internasjonal oppslutning om tiltak mot avskoging i u-land.</p> <p>Partene er enige om at Norge er beredt til å trappe opp innsatsen for tiltak mot avskoging i utviklingsland til om lag 3 milliarder årlig.</p> <p>Det er en forutsetning at det etableres tilfredsstillende mekanismer, for eksempel i regi av FN eller Verdensbanken, som kan sertifisere og håndtere store overføringer til skogtiltak på en betryggende måte. I en startfase vil det derfor være nødvendig å bruke ressurser på å utvikle bl.a. regelverk, overvåkings- og kontrollordninger bl.a. gjennom demonstrasjons- og pilotprosjekter.</p> <p>Regjeringspartiene legger til grunn at den økte innsatsen mot avskoging og klimatiltak i utviklingsland ikke skal gå på bekostning av dagens norske innsats mot internasjonal fattigdom. Nivået for innsatsen mot internasjonal fattigdom skal holdes på minst samme reelle nivå som i 2008 i årene framover. Tiltak mot avskoging i utviklingsland skal komme</p>	<p>Klima- og skoginitiativet er en storsatsning for Norge som skal bidra til reduserte utslipp fra avskoging og skogferringelse i utviklingsland (REDD). Siden starten i 2008 er samarbeid opprettet med en rekke sentrale aktører som FNs REDD-Program, Forest Carbon Partnership Facility, Forest Investment Programme og Amazonasfondet. Klima- og skogsatsingen har hatt en betydelig påvirkning på den positive utviklingen av REDD både i utviklingsland, i det multilaterale systemet og for forhandlingsprosessen. En stor klima- og skogkonferanse ble gjennomført mai 2010 i Oslo der mer enn 55 land ble enige om å samarbeide om en interimfinansiering for skog og klima inntil et nytt internasjonalt klimaregime er på plass.</p> <p>I oppstartsåret 2008 ble det utbetalt 280 millioner kroner. I 2009 ble det utbetalt nesten en milliard av et budsjett på nesten</p>	<p>Miljøverndepartementet, Utenriksdepartementet</p>

<p>i tillegg til dette og blir en del av en økende samlet norsk bistandsramme.</p> <p>Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er enige om at den økte innsatsen mot avskoging og klimatiltak i utviklingsland ikke skal gå på bekostning av dagens norske innsats mot internasjonal fattigdom. Midlene til innsats mot avskoging og klimatiltak i utviklingsland skal derfor i sin helhet bevilges utenom den samlede norske bistandsrammen og regjeringens varslede opptrapping av denne.</p> <p>Partene er enige om at Norge signaliserer vilje til å bidra til pilotprosjekter for å utvikle slike systemer allerede fra 2008. Partene er enige om at norske tiltak mot avskoging i u-land skal komme i tillegg til dagens overoppfylning av de norske Kyoto-forpliktelsene.</p> <p>Partene er enige om at Norge vil støtte opp om arbeidet for bærekraftig skogforvaltning. Norge leder et internasjonalt arbeid blant annet under klimakonferansen på Bali for å utvikle effektive finansieringssystemer og sertifiseringsordninger for å hindre avskoging i utviklingsland. Norges initiativ vil også kunne påvirke sentrale u-land positivt i klimaforhandlingene frem til Partsmøtet 2009. Samtidig er partene enige om at tiltak for å hindre avskoging må innlemmes i en fremtidig klimaavtale, slik at norske midler som brukes for å bevare skog inngår som en del av oppfyllelsen av vår framtidige forpliktelse fra det tidspunkt en framtidig klimaavtale er på plass</p>	<p>en og en halv milliard.</p> <p>I 2010 ble det bevilget 2,14 milliarder kroner, mens forbruket i 2010 forventes å komme opp i 1,2 milliarder kroner. Resterende midler fra 2009 og 2010 holdes av til Amazonasfondet som betaling for resultater i form av redusert avskoging, og vil bli utbetalt når det foreligger godkjente prosjekter.</p> <p>I Prop. 1 S 2010-2011 er det foreslått satt av om lag 2,2 mrd. NOK.</p>	
<p>3.2 <i>Internasjonal skips- og luftfart</i> Partene er enige om at Norge i forhandlingene om et globalt</p>	<p>Arbeides med både under Klimakonvensjonen, IMO og ICAO. Luftfart</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>

<p>klimaregime foreslår at det etableres en arbeidsgruppe som gis i oppgave å utarbeide forslag til hvordan internasjonal skips- og luftfart bør inkluderes i en post-2012 avtale. Den Internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO) og den Internasjonale luftfartsorganisasjonen (ICAO) skal søkes inkludert i arbeidet. Norge vil arbeide for å redusere utslippene fra flytrafikk vesentlig gjennom internasjonale avtaler.</p>	<p>inkluderes i EUs kvotesystem fra 2012.</p>	
<p><i>3.3. CO2-fangst og teknologioverføring</i> Karbonfangst og lagring vil i framtida bli viktig for å redusere de globale utslippene, og oppslutning om teknologien vil kunne bidra til å få gjennomslag for en framtidig avtale. Partene er enige om at regjeringen skal legge fram en handlingsplan for det internasjonale arbeidet for å fremme karbonfangst og lagring som klimatiltak i løpet av 2008. Gjennom en slik handlingsplan vil vi kunne bidra til teknologioverføring til u-land.</p>	<p>Handlingsplan for det internasjonale arbeidet for å fremme karbonfangst og lagring lagt fram i OEDs budsjettprp for 2009. 10 millioner kroner er foreslått bevilget over budsjettet for 2011.</p>	<p>Miljøverndepartementet, Utenriksdepartementet, Olje- og energidepartementet</p>
<p>3.4 <i>Klima og bistand</i> Partene er enige om at en betydelig andel av bistandsmidlene i årene framover skal gå til klimarelaterte tiltak. Bistandspolitikken skal bidra til reduksjon av utslippsveksten gjennom tiltak for utvikling av klimavennlig teknologi, herunder CO2 håndtering. Tilgang til ren energi, teknologioverføring og -utvikling for energieffektivitet og fornybare energikilder er viktig. Partene er enige om å ha som mål at Norge skal bli ledende på miljørettet bistand. Tiltak i utviklingsland kan gi tredobbel gevinst i forhold til</p>	<p>Klimarelaterte tiltak har høy prioritet i utviklingssamarbeidet . Bistand til ren energi som bidrar til lavkarbonutvikling i utviklingsland doubles fra kr. 800 mill. til kr. 1,6 mrd. i 2011. Støtter utslippsreduksjoner gjennom utviklingspolitikken; kr 66 mill. er avsatt av bistandsmidler til å fremme karbonfangst og -lagring i utviklings-land, inkl støtte til karbonfangst og -lagringssenter i Sør Afrika,</p>	<p>Utenriksdepartementet, Miljøverndepartementet</p>

<p>dyre tiltak i rike land. I tillegg til en større klimaeffekt per krone og en større effekt på det lokale miljøet, kan de gi en betydelig utviklingseffekt. Den grønne utviklingsmekanismen under Kyotoprotokollen (CDM) innebærer at industriland finansierer utslippsreducerende prosjekter i utviklingsland som, i tillegg til å gi investoren utslippskvoter, bidrar til bærekraftig utvikling i vertslandet. Partene mener at kapasitetsbygging for håndtering av klimaendringer og gjennomføring av utslippsreducerende tiltak i utviklingsland skal vektlegges.</p>	<p>Verdensbankens kapasitetsbyggingsfond for karbonfangst og -lagring og storskala karbonfangst og -lagersprosjekt i Kina.</p> <p>Klimatilpasning og forebygging tillegges økende vekt både i den langsiktige og humanitære utviklings-politikken. For 2011 er det lagt inn en økning på kr. 335 mill., med hovedvekt på forebygging, landbruk i Afrika og tiltak rettet mot kvinner.</p> <p>En ny stortingsmelding om miljø og utvikling er under utarbeidelse og vil legges fram i 2011. Meldingen vil behandle klima bredt og vil bl.a. fokusere på satsingene på skog, ren energi og klimatilpasning</p>	
<p>4. Forskning</p>		
<p>4.1 <i>Klimaforskning</i> Partene er enige om at Norge skal bidra vesentlig til den globale innsatsen for å styrke kunnskapsgrunnlaget i klimaarbeidet, og at den klimarelaterte forskningen i Norge skal styrkes.</p>	<p>Klima er et prioritert område i nasjonale FoU-satsinger, bilateralt FoU-samarbeid, nordisk og internasjonalt samarbeid. Norge har gitt betydelige bidrag til FNs klimapanel (IPCC).</p>	<p>Kunnskapsdepartementet</p>
<p>4.2 <i>Opptrappingsplan for klimaforskning i løpet av 2008</i> Blant annet basert på klimahandlingsplanen fra Norges forskningsråd er partene enige om at regjeringen vil legge fram en opptrappingsplan for klimaforskning i løpet av 2008.</p>	<p>Klimaforskningen ble styrket med 50 mill. kroner i 2010, blant annet til NORKLIMA-programmet og et nytt senter for klimaforskning i Bergen. I 2011 foreslås en vekst på minimum 45 mill. kroner til polarforskning, der det forventes at en</p>	<p>Kunnskapsdepartementet</p>

	<p>vesentlig andel vil være klimaforskning. FRAM nordområdesenter for klima- og miljøforskning foreslås styrket med 20 mill. kroner i 2011. Klimaforskning er også et av de prioriterte fagområdene innenfor Kinaprogrammet og Indiaprogrammet i Forskningsrådet, som hver fordeler 20 mill. kroner årlig.</p>	
<p>4.3 <i>Forum for strategisk samarbeid</i> Partene er enige om at Regjeringen skal etablere et forum for strategisk samarbeid for klima og miljøforskning etter modell av strategiprosessene OG21 og Energi21, og vil involvere aktører innen klima- og miljøforskning, hvor både forskningsmiljøer, miljøorganisasjoner, offentlige etater og næringsliv samarbeider. Også hensynet til næringsutvikling vil stå sentralt i dette arbeidet.</p>	<p>Klima21 la fram FoU-strategi i februar 2010. Strategien danner grunnlag for prioriteringer i departementer og Forskningsråd.</p>	Kunnskapsdepartementet
<p>4.4 <i>Tema for styrket forskningsinnsats.</i> Aktuelle tema for en styrket forskningsinnsats er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forskning på klimaendringer regionalt og globalt. Forskning og overvåking av klimaprosesser og konsekvenser av klimaendringer i nordområdene er spesielt prioritert. • Konsekvenser av og tilpasning til klimaendringer, blant annet for samfunns- og næringsliv • Samfunnsvitenskapelig forskning som gir økt innsikt i beslutningsprosesser og rammebetingelser i klimapolitikken. 	<p>Temaene følges opp i Forskningsrådets programmer, bl.a. NORKLIMA og i de nye forskningssentrene i Bergen og Tromsø (Senter for klimadynamikk ved Bjerknnessenteret og FRAM nordområdesenter for klima og miljøforskning). Videre blir temaene fulgt opp gjennom veksten til polarforskning i 2011. I 2010 var om lag 2/3 av den 4-årige satsingen på polarforskning (IPY) knyttet til klima i nord. Klimaforskning er også et av de prioriterte fagområdene innenfor</p>	Kunnskapsdepartementet

<ul style="list-style-type: none"> • Utvikling av klimavennlig teknologi. • Fornybar energi. • Utvikling av næringsvirksomhet basert på klimavennlig teknologiutvikling. 	<p>Kinaprogrammet og Indiaprogrammet i Forskningsrådet, som hver fordeler 20 mill. kr. årlig.</p>	
<p>4.5 <i>Demonstrasjonsprogram og strategi for fornybare energiteknologier offshore</i></p> <p>Partene er enig i at det opprettes et demonstrasjonsprogram for utvikling og introduksjon av nye fornybare energiteknologier offshore med en ramme på 150 millioner kroner i statsbudsjettet for 2009. Partene er enige om at det skal lages en nasjonal strategi for kraftproduksjon fra havmøller og andre marine fornybare energikilder. En slik strategi må se på behovet for særskilt forskningsinnsats, vurdere å opprette et eget senter for forskingsdrevet innovasjon på området, utrede nødvendige lovendringer for å kunne utstede konsesjoner, se utplassering av havmøller i sammenheng med elektrifisering av aktivitet på sokkelen og gjennomføre en arealvurdering for utplassering av fremtidige anlegg hvor hensynet til fiskeriene, det marine miljøet og andre næringer ivaretas.</p>	<p>I 2009 lanserte Enova en tematisk satsing på demonstrasjon av fornybar marin energiproduksjon, som tilbyr investeringsstøtte til fullskala demonstrasjon av nye energiteknologier til havs. Enova har inngått et samarbeid med Innovasjon Norge om bedre samordning av virkemidlene for teknologistøtte innen fornybar marin kraftproduksjon. Nasjonal strategi er utarbeidet, jf. Ot.prp. nr. 107 (2008-2009). Strategien ble behandlet i Stortinget 23. mars d.å. gjennom Prop. 8 L (2009-2010) sammen med havenergiloven. Som en del av regjeringens satsing på miljøteknologi er støtten til uttesting (pilot, prototyp, demo) av umodne teknologier innenfor havenergi foreslått styrket med til sammen 30 mill. kroner over statsbudsjettet for 2011. OED viser for øvrig til at forskningssentre for miljøvennlig energi (FME) er i gang - hvor to av disse er rettet mot fornybare energiteknologier offshore, og en av FMEene er rettet mot samspillet mellom vann- og vindkraft</p>	<p>Olje- og energidepartementet</p>

	<p>En direktoratsgruppe leverte i oktober 2010 sine anbefalinger om hvilke arealer i norske havområder som kan være egnet for vindkraft og som bør utredes videre. Regjeringen har videre foreslått å sette av 10 mill. kroner til gjennomføring av strategiske konsekvensutredninger i statsbudsjettet for 2011.</p>	
<p>4.6 <i>Forskning på fornybar energi</i> Partene er enige om at satsingen på forskning og utvikling innen fornybare energikilder og karbonfangst- og lagring må økes, først med 70 mill. kr i RNB 2008 og videre til en total økning på 300 mill. kr i statsbudsjettet for 2009, og til minimum 600 mill kr i statsbudsjettet for 2010. De offentlige bidragene relatert til forskningen på nye fornybare energikilder skal innen 2010 minst være på nivå med tilsvarende offentlige bidrag til petroleumsforskningen. Den offentlige finansierte petroleumsforskningen skal i tillegg ha et betydelig fokus på klima.</p>	<p>Regjeringen har fulgt opp med en vekst på 600 mill. kroner for perioden 2008-2010 i tråd med klimaforliket. Dette har blant annet gitt åtte Forskningscentre for miljøvennlig energi og styrking av ulike programmer. I tillegg vil tre nye forskningscentre for samfunnsvitenskapelig klima- og energiforskning bli opprettet i 2010. I 2011 foreslås en viss nedgang i bevilgningen til RENERGI. Dette oppveies av en bevilgning over flere år på til sammen 66 millioner kroner til en ny storskala forskningsinfrastruktur for offshore vindkraft (NOWERI). Dessuten vil bevilgningsøkninger til andre virkemidler som brukerstyrte innovasjonsprosjekter og fri prosjektstøtte også kunne bidra til prosjekter innenfor fornybar energi og karbonfangst og lagring. De offentlige bidragene til forskning på fornybare energikilder er i 2010 på nivå med</p>	<p>Kunnskapsdepartementet, Olje- og energidepartementet</p>

	tilsvarende offentlig bidrag til petroleumsforskningen. Den offentlige finansierte petroleumsforskningen har hatt et betydelig fokus på klima.	
5. Petroleum og energi		
<p>5.1 <i>CO₂-håndtering gasskraft</i> Partene mener at det er et stort behov for teknologiutvikling og demonstrasjon for å kunne realisere målene for fangst og lagring av CO₂ i Norge. Partene viser til at det så langt er lagt opp til to prosjekter for CO₂-håndtering på gasskraftverk i Norge; et totrinns opplegg i tilknytning til kraftvarmeverket på Mongstad og et fangstanlegg tilknyttet Naturkrafts gasskraftverk på Kårstø. Det er avdekket både teknologiske og økonomiske utfordringer som må møtes.</p>	<p>Punktet viser til at det er lagt opp til to prosjekter for CO₂-håndtering i Norge. Status: Det er gjort et omfattende og viktig utredningsarbeid av CO₂-håndtering på Kårstø. Arbeidet har bidratt til å fremskaffe nyttig kunnskap om ulike aspekter ved det å etablere fullskala CO₂-håndteringsanlegg. Dette grunnlaget vil utgjøre et viktig bidrag ved eventuell videreføring av prosjektet. Dette er store, kompliserte og kostbare prosjekter, og det er betydelig risiko involvert knyttet til utvikling av slike teknologier fra forskningsstadiet til industriell skala. CO₂-håndtering på Kårstø vurderes opp mot andre klimatiltak i regjeringens arbeid med en melding til Stortinget om klimapolitikken</p> <p>Mongstad: Testsenteret (TCM) bygges. Steg II planlegges</p>	Olje- og energidepartementet
<p>5.2 <i>Utslippsfri kraft til petroleumssektoren</i> Partene er enige om at arbeidet med utslippsfri kraft</p>	Forhold knyttet til kraft fra land og klimatiltak i petroleumssektoren er omtalt i OEDs Prop. 1 S (2010–2011).	Olje- og energidepartementet

<p>intensiveres, og med bakgrunn i tekniske, økonomiske og forsyningsmessige forhold skal kraft fra land/utslippsfri kraft vurderes ved nye utbygginger og større utviklingsprosjekter. I denne forbindelse har Oljedirektoratet, NVE, SFT og Petroleumsstilsynet nylig lagt fram en rapport med en gjennomgang av problemstillinger knyttet til å forsyne petroleumsvirksomheten på sokkelen med kraft fra land. Partene er enige om at elektrifisering og klimatiltak i petroleumsnæringen vil bli omtalt i egnede dokumenter fra Olje- og energidepartementet til Stortinget i 2008.</p>	<p>Kraft fra land vurderes for alle nye feltutbygginger og større modifikasjoner på eksisterende installasjoner på norsk sokkel.</p>	
<p><i>5.3 Avgiftsøkning</i> Partene er enige om at autodieselavgiften økes med 10 øre pr liter, og at bensinavgiften økes med 5 øre pr liter, i statsbudsjettet for 2009.</p>	<p>Ble fulgt opp i 2008.</p>	<p>Finansdepartementet</p>
<p>5.4 <i>Fornybar energi</i> Partene er enige om at Norge skal gjenoppta drøftingene med Sverige om grønne sertifikater. Dersom det ikke lykkes å komme frem til et resultat om grønne sertifikater innen 1. juli 2008, vil regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til omlegging av ordningen for fornybar elektrisitet. Ordningen må innrettes slik at den over tid legger til rette for økt utbygging av ny fornybar kraft i Norge i samme størrelsesorden som en ordning med grønne sertifikater ville gitt. Samtidig må ordningen innrettes slik at den gir mest mulig ny kraftproduksjon igjen for den offentlige støtten.</p>	<p>Arbeidet med elsertifikater følger planlagt prosess. - 7. september 2009 ble det undertegnet en overenskomst om prinsipper for videre utvikling av et felles marked for elsertifikater. Det er lagt opp til at et felles marked skal tre i kraft 1.1.2012. - Regjeringen la 26.11.09 fram en overgangsordning som skal virke fram til det felles elsertifikatmarkedet er på plass. - Det drøftes videre med Sverige.</p>	<p>Olje- og energidepartementet</p>

<p>Fram til grønt sertifikatmarked er på plass vil investeringsstøtte til fornybar kraft innenfor dagens notifikerte ordning styrkes gjennom å åpne for høyere støttenivå for å utløse nye prosjekter.</p>		
<p>5.5 <i>Småkraft</i> Partene ber Regjeringen om å legge fram en bred vurdering av insentivene for økt miljøvennlig utbygging av vannkraft og annen fornybar energi i RNB 2008. Partene er enige om at søknader om konsesjon hos NVE innkommet fra før 5. oktober 2007 behandles etter tidligere regelverk.</p>	<p>Vurdering av investeringsincentiver for fornybar energi ble lagt fram i Revidert nasjonalbudsjett 2008. Et av oppfølgingspunktene som ble trukket frem i vurderingen var at Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) kapasitet til konsesjonsbehandling kunne være en begrensende faktor for fremdriften i utbygging av fornybar energi. Dette er fulgt opp gjennom at NVEs konsesjonsbehandlingskapasitet er doblet fra 2005 til 2009. Det er videre bl.a. utarbeidet kriterier for prioritering av vindkraftprosjekter som skal bidra til at de beste og minst konfliktfylte prosjektene blir raskere behandlet.</p> <p>Andre tiltak som ble innført var en utbetalingsordning av skatteverdien av ny negativ grunnrenteinntekt, fradrag for driftskostnader i byggetiden, heving av nedre grense for betaling av grunnrenteskatt. Skattemessige hindre for opprustings- og utvidelsesprosjekter ble også fjernet.</p>	<p>Olje- og energidepartementet</p>

<p>5.6 <i>Energieffektivitet i elnettet</i> Partene er enige om det er en målsetting å øke energieffektiviteten i elnettet og kraftproduksjonen med 20 prosent innen 2020 gjennom opprusting av elnettet, effektivisering for å redusere nettapet og utbedring og fornyelse av eksisterende vannkraftverk. Mindre kraftverk må gis lettere tilgang til el-nettet.</p>	<p>I Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) om lov om endringer i energiloven vurderte OED mulighetene for å øke energieffektiviteten i elnettet og kraftproduksjonen med 20 prosent, og det ble pekt på flere forhold som gjør at dette punktet ikke er mulig å oppfylle. Det er imidlertid flere forhold som vil redusere tapene i overføringsnettet i årene fremover, for eksempel betydelig re- og nyinvestering på alle nettnivå.</p> <p>Proposisjonen legger opp til å innføre en tilknytningsplikt for kraftproduksjon på alle nettnivå som vil bidra til bedre nettilgang for mindre kraftverk, se siste setning i pkt. 5.6.</p> <p>Ot.prp. nr. 62 ble enstemmig vedtatt av Stortinget i juni 2009. Tilknytningsplikten trådte i kraft fra 1. januar 2010.</p>	<p>Olje- og energidepartementet</p>
<p>6. Transport</p>		
<p>6.1 <i>Klimamålet et viktig grunnlag for NTP</i> Partene er enige om at klimamålet for transportsektoren er et viktig grunnlag for arbeidet med nasjonal transportplan.</p>	<p>Fulgt opp i arbeidet med NTP.</p>	<p>Samferdselsdepartementet</p>

Partene fremhever kollektivbruk og sykkel- og gangtrafikk, samt tiltak som reduserer utslipp fra veitrafikk.		
6.2 <i>Jernbane</i> Partene er enige om å fortsette styrkingen av jernbanen, spesielt i befolkningstette områder og på strekninger med mye godstransport. På bakgrunn av etterslepet i NTP skal veksten i jernbaneinvesteringene øke mer enn veksten i veiinvesteringene i 2009. Partene er enige om at for å oppnå dette skal bevilgningene til investeringer i jernbanen økes med 250 millioner kroner i statsbudsjettet for 2009.	Bevilgninger til jernbaneformål økt kraftig i 2009- og 2010-budsjettene. Forslag om å øke bevilgningen med 13,4 pst til 11,5 mrd i 2011-budsjettet.	Samferdselsdepartementet
6.3 <i>Høyhastighetsbane</i> Foreliggende utredning om høyhastighetsbane er til behandling hos samferdselsmyndighetene, og partene er enige om at dette skal omtales nærmere i NTP 2010-2019.	Tidligere utredning omtalt i NTP. Jernbaneverket m.fl har fått i oppdrag å legge frem ny utredning 1. feb 2012. Utredningen skal omtales i neste NTP.	Samferdselsdepartementet
6.4 <i>Klimaeffekter i NTP</i> Partene er enige om at regjeringen setter i gang arbeid for å utvikle gode verktøy som vurderer klimaeffekter av ulike tiltak. I forbindelse med rulleringen av Nasjonal Transportplan 2010 – 2019 skal det så langt det er mulig foreligge et karbonbudsjett knyttet opp til alle større prosjekter som synliggjør effektene prosjektene og planen som helhet vil ha på de nasjonale klimagassutslippene.	Under utarbeidelse i Vegdirektoratet. Karbonbudsjett for trafikkvirkninger av store NTP-prosjekter er gjennomført. Karbonbudsjett knyttet til byggeprosess- og materiale i NTP-prosjekter er under utarbeidelse.	Samferdselsdepartementet
6.5 <i>Belønningsordningen for kollektivtransport</i> Partene er enige om at belønnings-ordningen for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk eller tilsvarende	Bevilgning doblet i 2009-budsjettet og videreført i 2010-budsjettet. Forslag om å øke bevilgningen med ca. 30 pst til 431 mill kr i 2011. De økte bevilgningene er	Samferdselsdepartementet

<p>ordning, skal styrkes. Partene er enige om at bevilgningen til belønningsordningen for kollektivtrafikken doubles i statsbudsjettet for 2009, forutsatt at det inngås bindende avtaler om lokale og regionale tiltak for redusert biltrafikk. Byområder som ønsker å utprøve veipricing, differensierte bompengesatser eller andre trafikkregulerende tiltak skal prioriteres. Veipricing er et lokalt virkemiddel. Det vil derfor ikke innføres veipricing uten lokal tilslutning. Belønningsordningen skal premiere dokumenterte resultater, det vil si en påvist vekst i andelen kollektivtransport på bekostning av personbiltrafikken. I en fase hvor ordningen utvides og styrkes vil det også være nødvendig å basere tildeling på basis av planlagte og politisk vedtatte transporttiltak. En forutsetning for tildeling av midler fra belønningsordningen er at det iverksettes tiltak, eller nylig har blitt iverksatt tiltak, som virker begrensende på personbiltrafikken. Det er en lokal beslutning hvilke tiltak som iverksettes.</p>	<p>reservert byer som inngår 4-årige avtaler. Restriksjoner mot bilbruk er en forutsetning i en avtale.</p>	
<p>6.6 <i>Bidlingsordning</i> Partene er enige om at det skal utredes hvordan man kan integrere bidlingsordninger i jernbanestasjoner og øvrige kollektivknutepunkter.</p>	<p>Ferdig utredet: bidling gir marginale klimagassreduksjoner, men økt velferd for enkelte trafikantgrupper. Utredningen anbefaler ikke å tilrettelegge for bidling i kollektivknutepunkter.</p>	<p>Samferdselsdepartementet</p>
<p>6.7 <i>Gang – og sykkelveier</i> Partene er enige om at arbeidet med gang- og sykkelveier langs skoleveger og i befolkningstette områder skal</p>	<p>Omtalt målsetning i NTP at byer/tettsteder etablerer sammenhengende hovednett for sykkeltrafikk. Statens vegvesen skal i samarbeid med kommunene arbeide for at</p>	<p>Samferdselsdepartementet</p>

intensiveres.	alle byer og tettsteder med over 5000 innbyggere skal ha en plan for sammenhengende hovednett. I NTP er det lagt til grunn at det skal bygges om lag 500 km ny gang- og sykkelanlegg i planperioden. Samferdselsdepartementet har bedt Statens vegvesen om å utarbeide et sykkelregnskap, primært for byområder. Dette anvendes der staten går inn med betydelige midler til tilrettelegging for syklistene, bla. for å stille krav til at kommuner/fylker følger opp sin del av planene. Forslag om å bevilge 230 mill kr til tiltak for gående og syklende i 2011.	
<p>6.8 <i>Miljøvennlig transport (Transnova)</i></p> <p>Partene er enige om at det skal utvikles sterkere og mer effektive virkemidler som vil bidra til å redusere utslippene på transportområdet utover de tiltak som allerede er satt i verk, og at det er behov for bedre samordning på feltet. Partene er enige om at det i statsbudsjettet for 2009, som en del av Samferdselsdepartementets egen organisasjon, opprettes et røveprosjekt – Transnova – i form av en egen budsjettstyrt bevilgning på 50 mill kroner. Bevilgningen skal videreføres i minst tre år og vil deretter bli evaluert. Midlene til Transnova skal ikke brukes på infrastrukturprosjekter, men eksempelvis til å øke bruken av alternative drivstoff.</p>	Transnova ble etablert som et treårig prøveprosjekt under VD i 2009. Ble bevilget 50 mill kr i 2009 og 2010. Ekstrabevilgning på 50 mill kr til ladestasjoner ifm med tiltakspakka for 2009. Prosjektet skal evalueres høsten 2010. Forslag om å bevilge 73,2 mill kr i 2011.	Samferdselsdepartementet
6.9	Transport og bil er en av de prioriterte	FAD,

<p><i>Statlig innkjøp av personbiler</i> Partene er enige om at offentlige virksomheter må ligge i front innen bruk av lavutslippskjøretøy i egen virksomhet, og vil arbeide for at offentlige biler skal gå på CO2 -fritt eller CO2 - nøytralt drivstoff innen 2020.</p>	<p>produktgruppene i <i>Miljøpolitikken for statlige innkjøp</i>. Det settes her krav til utslipp av CO2. Difi har utarbeidet veiledende miljøkrav til innkjøp/leasing av bil og det utarbeides nå en egen veileder for innkjøp av el-bil til bruk for alle offentlige virksomheter.</p> <p>Direktiv 2009/33/EF om å fremme renere og mer energieffektive kjøretøy er vedtatt i EU og må implementeres i norsk rett. Direktivet setter krav om at energieffektivitet og andre miljømessige konsekvenser gjennom hele kjøretøyets levetid blir tatt i betraktning når anskaffelsen foretas.</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>
<p>6.10 <i>Omlagging av kjøretøyrelaterte skatter/avgifter</i> Partene er enige om å arbeide videre med den grønne omlaggingen av kjøretøyrelaterte skatter/avgifter og annen regulering som påvirker veitrafikken og fremmer lavutslipps- og nullutslippsalternativer.</p>	<p>Fra 1.1.2007 ble slagvolum erstattet av CO2-utslipp som et av beregningsgrunnlagene i engangsavgiften. I 2009 og 2010 ble avgiften endret ytterligere slik at biler med lave CO2-utslipp har fått avgiftslettelse, mens biler med høye utslipp har fått økt avgift. Gjennomsnittlig CO2-utslipp er redusert fra 177 g/km i 2006 til 141 g/km i perioden januar-september 2010. I budsjettet for 2011 foreslår Regjeringen mindre endringer i engangsavgiften. Forslaget innebærer at biler med lave CO2-utslipp kan få noe lavere avgift reelt sett, mens biler med høye</p>	<p>Finansdepartementet</p>

	<p>utslipp får økt avgift.</p> <p>I tillegg ble veibruksavgiften for både bensin og diesel økt i 2008. Det ble innført halv diesellavgift på biodiesel fra 1.1.2010. En midlertidig forhøyet vrakpant ble innført i 2008 for eldre, tunge dieslbiler.</p>	
<p>6.11</p> <p><i>Hydrogenbiler</i></p> <p>Partene er enige om at hydrogenbiler bør få slippe gratis gjennom bomringen og ha gratis offentlig parkering, på lik linje med elbiler.</p>	<p>Gratis bomring for hydrogenbiler er gjennomført. SDs arbeid med parkeringsforskriften, som bl.a regulerer parkering for hydrogenbiler, er i slutfasen.</p>	Samferdselsdepartementet
<p>6.12</p> <p><i>Biodrivstoff</i></p> <p>a) <i>Vurdere videre arbeid basert på høring av forslag</i> b) <i>Arbeide for ordninger for bærekraftig produksjon etc.</i> c) <i>Strategi for økt FoU på annen generasjon biodrivstoff</i></p> <p>Partene mener at det videre arbeidet med biodrivstoff bør vurderes på bakgrunn av høringen av forslaget om at minimum to volumprosent av årlig omsatt volum drivstoff til vegtrafikk skal bestå av biodrivstoff, stigende til fem prosent i 2009. Forutsatt bærekraftig produksjon og at annen generasjons biodrivstoff er kommersielt tilgjengelig, vil det vurderes en ytterligere opptrapping av andelen biodrivstoff av årlig omsatt volum til vegtrafikk.</p> <p>Partene er enige om at Norge skal samarbeide med blant annet EU, internasjonale organer og</p>	<p>a) OK. Følges opp videre.</p> <p>b) OK. Følges opp videre.</p> <p>c) I prosess. Forslag fra Klima- og forurensningsdirektoratet i samarbeid med berørte fagmiljøer og etater ble oversendt Miljøverndepartementet 20.10.2010.</p>	Miljøverndepartementet

<p>drivstoffbransjen for å få på plass ordninger for å fremme bærekraftig produksjon og import av biodrivstoff. Partene er enige om at regjeringen tar initiativ til en strategi for økt FoU på annen generasjons biodrivstoff og å gi offentlig støtte til utvalgte demonstrasjonsprosjekter.</p>		
<p>6.13 <i>Krav til personbiler</i> Partene er enige om at det skal være et mål at fra 2012 skal det gjennomsnittlige utslippet fra nye personbiler være på under 120 g/km. For å nå dette målet må omleggingen av bilavgiftene i miljøvennlig retning fortsatte fra og med statsbudsjettet 2009.</p>	<p>Utslipp fra nye biler redusert fra 177 g/km i 2006 til 138 g/km september 2010.</p>	<p>Samferdselsdepartementet</p>
<p>6.14 <i>Kvotesystem transport</i> Partene er enige om regjeringen skal utrede om hele eller deler av transportsektoren bør omfattes av et kvotesystem.</p>	<p>Luftfart blir inkludert i det europeiske kvotesystemet fra 2012.</p>	<p>Miljøverndepartementet</p>
<p>6.15 <i>Miljøvennlig skipsfart</i> Partene viser til regjeringens maritime strategi som ble presentert 3.oktober 07. I strategien heter det at "Regjeringen vil bidra til at de norske maritime næringer skal levere framtidens innovative og miljøvennlige løsninger." Partene er enige om at i samarbeid med verftsneringen og rederiene bør staten arbeide for videre utvikling og utprøving av gassdrevne skip, fartøy drevet med brenselceller og miljøvennlige fiskefartøy.</p>	<p>I forbindelse med lanseringen av tiltakspakken for verft er det tre områder som knytter seg til satsningen på gass i skipsfarten.</p> <p>Miljøverndepartementet og næringslivsorganisasjonene er i forhandlinger om forlengelse av miljøavtalen om reduksjon av NOx-utslipp fra 2008. Avtalen løper ut i 2010, og har utgjort en støtte på ca. 4 milliarder kroner fordelt på 3 år. Gjennom det såkalte NOx-</p>	<p>Miljøverndepartementet/ Nærings- og handelsdepartementet</p>

	<p>fondet, finansiert av utslippsbedriftene selv, kan skipsfartssektoren få tilskudd til rens tiltak og bygging av miljøvennlige skip med naturgass som drivstoff.</p> <p>Gjennom ordningene i Innovasjon Norge ble det i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2010 bevilget 10 millioner kroner til miljøprosjekter i de maritime næringene og utvikling av nærskipsflåten.</p> <p>Regjeringen har foreslått at fullmakten til Vegvesenet for fremtidige årlige rammer til kjøp av fergetjenester utvides med 10 millioner kroner. Dette vil kunne sikre anskaffelse av 4 gassdrevne ferger for samband i Nordland.</p>	
7. Industri		
<p>7.1 <i>Utvidelse av det europeiske kvotesystemet</i> Partene anser det som viktig at Norge arbeider for å utvide det europeiske kvotesystemet. Aktuelle sektorer er bl.a. metallindustri, kjemisk industri og transportsektoren.</p>	Systemet blir utvidet fra 1.1.2013. Luftfart blir inkludert fra 2012.	Miljøverndepartementet
<p>7.2 <i>Virkemidler for fastlandsindustrien som ikke er underlagt kvoteplikt</i> Partene er enige om at regjeringen i dialog med industrien i løpet av 2008, vurderer virkemidler, herunder kvoteplikt og frivillige avtaler, for den delen av industrien som ikke er</p>	Vi inngikk i september 2009 en avtale med Norsk Industri om utslippsreduksjoner fra ikke kvotepliktig industri. Avtalen setter et utslippstak på utslippene fra industrien i perioden 2008-2012.	Miljøverndepartementet

underlagt CO2-avgift eller obligatorisk kvoteplikt.		
8. Bygg		
<p>8.1 <i>Satsing på energieffektive bygg gjennom Enova. Partene er enige om at vilkårene for utbygging av fjernvarme må styrkes.</i> Partene er enige om en betydelig økt aktivitet innen utvikling av energieffektive bygg. Partene legger til grunn at en del av økningen i Energifondet går til å styrke Enovas program for "Bygg, bolig og anlegg" slik at det gis større muligheter til å utvikle og ta i bruk nye effektive byggemetoder og materialer. I dag dekker programmet både eksisterende og nye næringsbygg, boliger og anleggsprosjekter. Styrkingen av satsingen vil innebære at det nå gis muligheter for å utvide programmet og oppnå flere konkrete resultater og varige markedsendringer på bygg- og anleggssiden. Partene er enige om at vilkårene for utbygging av fjernvarme må styrkes.</p>	<p>Den generelle styrkingen av Enova innebærer at dette punktet må sies å være oppfylt. Enova lanserte 1. juni 2010 nye støtteprogrammer for energieffektive bygg og utomhusanlegg. Det nye tilbudet er bygd opp slik at ambisjonsnivået påvirker støtteandelen positivt.</p>	<p>Olje- og energidepartementet</p>
<p>8.2 <i>Utfasing av oljefyring gjennom Enova + vurdere å innføre forbud mot å erstatte gamle oljekjeler med nye i bestående bygg</i> Partene anser det som viktig med økt innsats på tiltak for å erstatte oljefyring med fornybar energi. Støtte til investeringer i varmeproduksjon basert på bioenergi, avfall eller varmepumper er dekket av Enovas programmer innen varme og foredling av brensel. Enovas programmer rettet inn mot industrisektoren bidrar også til redusert bruk av olje eller omlegging til fornybar energi. Partene legger til grunn at de økte rammene i Energifondet bidrar til en betydelig økt aktivitet og betydelig økte</p>	<p>Arbeidet med å utfase oljefyring gjennom Enova pågår. Det er etter klimaforliket etablert et nytt program for lokale energisentraler. Enova støtter flere alternativer til oljefyring. Enova anslår at aktiviteten innen konvertering av oljefyring og omlegging til fornybar energi er økende, jf. Enovas resultatrapport for 2009. Det må legges til grunn at dette blant annet har sin bakgrunn i de økte rammene i energifondet.</p> <p>Ny plan og bygningslov stiller krav til</p>	<p>Olje- og energidepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet</p>

<p>resultater innen konvertering av oljefyring og omlegging til fornybar energi. Som varslet i klimameldingen vil regjeringen vurdere å innføre forbud mot å erstatte gamle oljekjeler med ny i bestående bygg.</p>	<p>forsvarlig energibruk i nye bygninger. For bestående bygg får bestemmelsen virkning ved hovedombygging. Bestemmelsen gir ikke hjemmel for å innføre et generelt forbud mot å erstatte gamle oljekjeler med nye i eksisterende bygg. I ny forskrift som trådte i kraft fra 1. juli 2010 er det innført et forbud mot installasjon av oljekjel for fossilt brensel for bruk til grunnlast.</p>	
<p>8.3 Partene er enige om at det innen utgangen av 2008 lages en handlingsplan for overgang fra fossile energikilder til fornybare energikilder til oppvarming. Partene er enige om at det skal sikres målrettet og koordinert virkemiddelbruk for økt utbygging av bioenergi med inntil 14TWh innen 2020. Partene er enige om at det skal etableres en støtteordning til konvertering av oljekjeler til fornybar varme i regi av Enova. Partene er enige om å vurdere å innføre forbud mot å erstatte gamle oljekjeler med ny i bestående bygg, og å innføre forbud med hjemmel i plan- og bygningsloven mot installering av oljekjel i nye bygninger. Loven skal etter planen tre i kraft 1. januar 2009. Partene er videre enige om at det skal arbeides videre med å sikre at det ikke legges om fra olje til strøm ved utskifting av oljekjel i bestående bygg.</p>	<p>I ny plan og bygningslov stilles det krav til forsvarlig energibruk. Kravet gir hjemmel for regulering av bruk av bestemte energikilder. For bygg over 500 m² er det i ny forskrift som trådte i kraft 1. juli 2010 innført krav om at minimum 60 prosent av oppvarmingsbehovet skal kunne dekkes med annen energiforsyning enn elektrisitet og/eller fossilt brensel. Dette vil også gjelde ved hovedombygging. Det er i ny forskrift innført et forbud mot å installere oljekjel for fossilt brensel for bruk til grunnlast. Nye krav innebærer også at det ikke kan legges om fra olje til strøm ved utskifting av oljekjel i bestående bygg ved hovedombygging. Utover hovedombygging kan kravene ikke gjøres gjeldende for bestående bygg etter gjeldende plan og bygningslov.</p> <p>Enovas støtteordninger bidrar til at det ikke</p>	<p>Olje- og energidepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet</p>

	legges om fra olje til strøm ved utskifting av oljekjel i bestående bygg.	
<p>8.4 <i>Bygningsstandard og vurdere innføring av passivhusstandard</i> Partene anser det som viktig at det er fastslått at energikravene i Teknisk forskrift skal revideres langt oftere enn det som hittil har vært vanlig, minimum hvert femte år. Partene er enige om at erfaringene med passivhus skal følges opp, og at det skal vurderes å innføre krav om passiv husstandard for alle nybygg innen 2020.</p>	<p>Energikravene i Teknisk forskrift skal revideres langt oftere enn det som hittil har vært vanlig, minimum hvert femte år. KRDs underliggende virksomheter, Husbanken og Statens bygningstekniske etat, jobber med lavenergi- og passivhus. Dette skjer blant annet gjennom tilskudd til forskning og utredning, og ved bruk av kompetansetilskudd. Norsk standard for passivhusboliger (NS 3700) er nå på plass, og vi har dermed fått en definisjon av begrepene. Husbanken har vært en av initiativtakerne for å få denne laget. Arbeid med standard for passivhus for næringsbygg er også i gang.</p> <p>Arbeidsgruppa for energieffektivisering som ble satt ned før jul la 23. august fram sin rapport med innspill til en opptrappingsplan for nye forskriftsnivå.</p>	Kommunal- og regionaldepartementet
<p>8.5 <i>Lavenergiprogrammet</i> Partene er enige om at satsingen på det nylig etablerte lavenergiprogrammet trappes opp. Det settes av tilstrekkelige midler til kompetanseoppbygning i næringen, gjennomføring av forbildeprosjekter og forskning og utvikling på stadig mer energi- og miljøvennlige byggevarer</p>	<p>KRD har i 2010 gitt tilskudd på 500 000 kroner til Lavenergiprogrammet. Programmet vil støttes også i 2011.</p>	Kommunal- og regionaldepartementet

og byggeløsninger.		
<p>8.6 <i>Kontroll og tilsyn i byggesaker</i> Partene anser ikke dagens system med egenkontroll i byggesaker som tilfredsstillende, og det er derfor enighet om at det skal innføres nye og strengere regler om kontroll og tilsyn i byggesaker i forbindelse med ny plan- og bygningslov. Kontrollen skal være obligatorisk og uavhengig. Det kan også gis forskrifter om hvilke områder det kan føres uavhengig kontroll og tilsyn på. Partene mener at nye energikrav vil være et viktig område for skjerpet kontroll med byggetiltaket og økt tilsynsvirksomhet fra kommunens side.</p>	<p>Det er i ny forskrift fastsatt at kommunens tilsyn skal ha særlig fokus på energi og universell utforming i en tidsavgrenset periode på 2 år fra 1. januar 2013. I ny forskrift står det at det skal gjennomføres uavhengig kontroll av oppfyllelsen av energikrav på punktet lufttetthet i nye boliger. Dette gjelder også for fritidsboliger med mer enn én boenhet. I tillegg er det vedtatt begrenset krav om kontroll av energieffektivitet i tiltaksklasse 2 og 3. Krav til uavhengig kontroll og begrenset krav om kontroll trer i kraft 1. juli 2011. Frem til 1. juli 2011 kan kommunene på fritt grunnlag krevet uavhengig kontroll uansett fagområder.</p>	<p>Kommunal- og regionaldepartementet</p>
<p>8.7 <i>ENØK</i> Partene er enige om at det skal være gode støtteordninger gjennom Husbanken og Enova for enøk-tiltak i bedrifter og husholdninger.</p>	<p>KRD har lagt til rette for at Husbanken er et kompetanseorgan og har økonomiske virkemidler som støtter opp under arbeidet med energieffektivisering i boligsektoren. Husbankens kompetansetilskudd for 2010 er delt i to, der den ene delen er til bærekraftig bolig- og bygningskvalitet. I 2009 gav Husbanken blant annet støtte til prosjekter med tema som utvikling av lavenergi boliger, passivhus, kompetanseheving i byggsektoren og miljøriktig oppussing og modernisering av</p>	<p>Kommunal- og regionaldepartementet</p>

<p>8.8 <i>Fleksible energisystemer til oppvarming i offentlige bygg</i> Partene er enig i at offentlige nybygg, så langt det er praktisk mulig, må overgå de til enhver tid gjeldende energikrav. Partene er enige om å innføre krav om fleksible energisystemer i alle nye offentlige bygg og ved hovedombygging av offentlige bygg på over 500 kvm. Partene er enige om å forberede forbud mot oljefyring som grunnlast i offentlige bygg og næringsbygg over 500 kvm når man erstatter gamle oljekjeler eller i forbindelse med hovedombygginger som berører varmeanlegg, fra 2009. Det tas endelig stilling til spørsmålet i forbindelse med statsbudsjettet for 2009.</p>	<p>boliger.</p> <p>Ny plan- og bygningslov stiller krav om forsvarlig energibruk. Det skiller ikke mellom offentlige og andre bygg i plan- og bygningsloven. Loven er sektorovergripende og krav til energisystemer og energiforsyning vil derfor gjelde uavhengig av eier. I ny teknisk forskrift som trådte i kraft 1. juli 2010, ble det innført forbud mot oljekjel for fossilt brensel til grunnlast. Dette gjelder nye bygg og bygg som gjennomgår hovedombygging.</p> <p>Bygg og eiendomsforvaltning er et av de prioriterte produktområdene i regjeringens handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser.</p> <p>I de veiledende miljøkriterier som utarbeides for bygg og eiendomsforvaltning stilles de konkrete krav til energibruk. Byggeforskriften ligger til grunn for miljøkriteriene, men de veiledende kriteriene går lenger.</p> <p>Når det gjelder å stille krav til offentlige bygg er vi ikke i mål.</p>	<p>Kommunal- og regionaldepartementet , Olje- og energidepartementet</p>
<p>8.9 <i>Energisjekk</i></p>	<p>Fra 1. juli 2010 ble det obligatorisk med energiattest ved salg, utleie eller oppføring</p>	<p>Olje- og energidepartementet</p>

<p>Partene er enige om at det skal arbeides videre med en ordning med tilbud om energisjekk av boligbygg for å bidra til å realisere enkle og effektive sparetiltak innen 2009.</p>	<p>av boliger, yrkesbygninger og fritidsboliger. Ordningen med energimerking av bygninger skal gi grunnleggende informasjon om bygningens energitilstand til eiere, kjøpere og leietakere.</p> <p>NVE har utviklet energimerkesystemet som utsteder energiattest på grunnlag av opplysninger om bygningen. Energiattesten utstedes ved hjelp av et gratis web-verktøy ("selvangivelse"), som har vært tilgjengelig siden 1. januar 2010. Energiattesten består av et energimerke, en tiltaksliste og en dokumentasjon av de opplysningene utregningen bygger på. Tiltakslisten gir oversikt over mulige energieffektiviseringstiltak i bygningen.</p>	
<p>9. Offentlig forvaltning 9.1. Klimastandard for statlige innkjøp Partene er enige om at det skal stilles konkrete krav til energibruk og energiforsyning i offentlige byggeprosjekter. Kravene bør så langt det er praktisk mulig være strengere enn minimumskravene i teknisk forskrift.</p>	<p>Handlingsplanen for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser har en egen miljøpolitikk for statlige innkjøp av prioriterte produktgrupper. Tiltak knyttet til klima og energi, helse og miljøfarlige kjemikalier og biologisk mangfold skal prioriteres. Bygg og eiendomsforvaltning er et av de prioriterte områdene. Veiledende innkjøpskriteier legges fortløpende ut på www.anskaffelser.no. Viser for øvrig til punkter under 8.</p>	<p>FAD, Miljøverndepartementet</p>

	<p>Difi lanserte høsten 2010 en egen portal for bygg og miljø: www.anskaffelser.no/art/bygg-anlegg-eiendom. Portalen skal bidra til å øke offentlige virksomheters kompetanse til å gjennomføre anskaffelser som fremmer miljøteknologi og innovasjon.</p> <p>MD har høsten 2010 gitt Difi i oppdrag å utvikle veiledere, standard leieavtale og regneark for å effektivisere anskaffelse av leieavtaler for næringslokaler gjennom hele prosessen, fra behovskartlegging, utlysning av konkurranse, evaluering av tilbudene til oppfølging av avtalen etter innflytting. Dette vil bidra til å styrke leietakers posisjon i anskaffelsesprosessen og motivere eiere til å investere i miljøeffektive bygg og styringssystemer, stimulere markedet for energistyrings- og måleteknologi, samt øke interessen for innovasjon av byggrelatert miljøteknologi.</p> <p>FAD har, i samsvar med klimaforliket, pålagt Statsbygg å overoppfylle krav til energibruk i lov og forskrift (jf. Prop.1 S). I tildelingsbrevet til Statsbygg for 2010 stiller departementet krav om at ambisjonsnivået i hvert prosjekt som går inn i</p>	
--	---	--

	forprosjektfasen etter 1.1.2010 skal ligge 5 pst. lavere i beregnet netto energibruk for den enkelte bygningskategori, enn det som er kravene i den til enhver tid gjeldende tekniske forskrift.	
--	--	--